

mortua, et ut abortivum quod projicitur de vulva matris sue.

Eccc jam medium carnis ejus devoratum est a lepra [h. medietate carnis ejus jam consumpta]. Clamavitque Moses ad Dominum, dicens : Deus, obsecro, sana eam. Cui respondit Dominus : Si pater ejus expuisset in faciem illius, nonne debuere saltem septem dierum rubore suffundi? Separetur septem diebus extra castra, et postea revocabitur [h. colligetur]. Exclusa est itaque Maria extra castra septem diebus : et populus non est motus de loco illo, donec revocata [h. collecta] est Maria.

B. XXXIII, Cap. XIII. — Profectusque est populus de Aseroth, fixis tentoriis [h. castrametati sunt] in deserto Pharan. Ibiq; locutus est Dominus ad Mosen, dicens : Mitte viros, qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filiis Israel, singulos de singulis tribubus, ex principibus [h. patrum suorum]. Fecit Moses quod Dominus imperaverat, de deserto Pharan mittens principes viros, quorum ista sunt nomina. De tribu Ruben, Samma filium Zecchur. De tribu Simeon, Saphat filium Huri. De tribu Juda, Caleb filium Jephonne. De tribu Issachar, Igal filium Joseph. De tribu Ephraim, Osee filium Nun. De tribu Benjamin, Phalti filium Raphu. De tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi. De tribu Joseph, ex tribu [Vulg. sceptri] Manasse, Gaddi filium Snsi. De tribu Dan, Amiel filium Gemalli. De tribu Aser, Sathor [Vulg. Sthur] filium Michael. De tribu Nephthali, Naabi filium Vaphsi. De tribu Gad, Guel filium Machi. C. XXXVII. Hæc sunt nomina virorum, quos misit Moses ad considerandam terram; vocavitque Osee filium Nun, Josue. Misit ergo eos Moses ad considerandam terram Chanaan, et dixit ad eos : Ascendite per meridianam plagam. Cumque veneritis ad montes [h. montem, id est, Jerusalem], considerate terram, qualis sit, et populum qui habitator est ejus, utrum fortis sit an infirmus; pauci numero an plures; ipsa terra, bona an mala; urbes quales, murate an absque muris; humus, pinguis an sterilis, nemorosa an absque arboribus. Confortamini, et afferte nobis de fructibus terræ. Erat autem tempus quando jam præcoces uvæ vesi-

(1) Cum negatione hunc locum legunt omnes mss. veteres : « Et non in hac vasta solitudine utinam pereamus ». At manifestus ibi est error librariorum, qui sensum Scripturæ nequaquam assequuntur. Consule adnotationem canonis. Mart.

possunt. Cumque ascendissent, exploraverunt terram a deserto Sin, usque Roob intransitibus Emath. Ascenderuntque ad meridiem, et venerunt in Hebron, ubi erant Ahiman et Sesai et Tholmai filii Enac. Nam Hebron septem annis ante Thanim urbem Ægypti condita est. Pergentesque usque ad torrentem Botri, absiderunt palmitem cum uva sua, quem portaverunt in veete duo viri. De malis quoque granatis et de ficis loci illius tulerunt : qui appellatus est Nehel-Eschol, id est, torrens Botri, eo quod botrum inde portassent filii Israel. Reversique exploratores terræ post quadraginta dies, omni regione circuita [h. non habet] venerunt ad Mosen et Aaron et ad omnem contum filiorum Israel in desertum Pharan, quod est in Cades. Locutique eis et omni multitudini ostenderunt fructus terræ, et narrauerunt, dicens : Venimus in terram, ad quam misisti nos que revera fluit lacte et melle, ut ex his fructibus cognosci potest : sed cultores fortissimos habet, et urbes grandes nimis [Vulg. tac. nimis] atque muratas. Stirpem Enac vidimus ibi. Amalec habitat in meridie : Bethseus et Jebuseus et Amortheus in montanis : Chanaanæus vero moratur juxta mare et circa fluentia Jordanis. Inter hæc Caleb composescens murmur populi, qui oriebatur contra Mosen, ait : Ascendamus, et possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam. Alii vero, qui fuerant cum eo, dicebant : Nequaquam ad hunc populum valeamus ascendere, quia fortior nobis est. Detraxeruntque terræ, quam inspexerant, apud filios Israel, dicens : Terra, quam lustravimus, devorat habitatores suos : populus, quem aspeximus, proceræ stature est. Ibi vidimus monstra quedam filiorum Enac de genere giganteo : quibus comparati, quasi locuste videbamur.

B. XXXIV, Cap. XIV. — Igitur vociferans omnis turba fleuit nocte illa, et murmurati sunt contra Mosen et Aaron cuncti filii Israel, dicens : Utinam mortui essemus in Ægypto : et in hac vasta solitudine utinam pereamus (1), et non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio [h. Utinam mortui essemus in Ægypto, aut in hac vasta solitudine. Quare Dominus inducit nos in terram istam, ut cadamus

— Nostri et quos Martian. consulit, mss. libri cum negandi particula, « et non in hac vasta solitudine ». Ita et Vulgati ante correctionem Sixti Quinti preferunt.

gladio]. et uxores ac liberi nostri ducantur captivi? Nonne melius est reverti in Ægyptum? Dixeruntque alter ad alterum : Constituamus nobis duces, et revertamur in Ægyptum. Quo audito Moses et Aaron ceciderunt proni in terram coram omni multitudine filiorum Israel. At vero Josue filius Nun, et Caleb filius Jephonne, qui et ipsi lustraverant terram, sciderunt vestimenta sua, et ad omnem multitudinem filiorum Israel locuti sunt : Terra quam circumvimus, valde bona est. Si propitius fuerit Dominus, inducet nos in eam, et tradet humum lacte et melle manantem. Nolite rebelles esse contra Dominum : neque timeatis populum terræ hujus, quia sicut panem ita eos possumus devorare. Récessit ab illis omne presidium : Dominus nobiscum est, nolite metere. Cumque clamaret omnis multitudo, et lapidibus eos vellet opprimere, apparuit gloria Domini super tectum federis [h. in tabernaculo federis] cunctis filiis Israel. B. XXXV. Et dixit Dominus ad Mosen : Usquequo detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi, in omnibus signis, que feci coram eis? Feriam igitur eos pestilentia, atque consumam : te autem faciam principem super gentem magnam, et fortiorem, quam hæc est [h. Te autem faciam in gentem magnam et fortiorem, quam hæc est]. C. XXXVIII. Et ait Moses ad Dominum : Ut audiant Ægyptii, de quorum medio eduxisti populum istum, et habitatores terræ hujus, qui audierunt quod tu, Domine, in populo isto sis, et facie videaris ad faciem. Et nubes tua protegat illos, et in columna nubis precedas eos per diem, et in columna ignis per noctem : quod occideris tantam multitudinem quasi unum hominem, et dicant : Non poterat introducere populum in terram, pro qua juraverat : idecirco occidit eos in solitudine. Magnificetur ergo fortitudo Domini sicut jurasti dicens [h. sicut locutus es, dicens] : Dominus patiens et multe misericordie, auferens iniquitatem et scelera, nullamque innoxiam derelinquens (1), qui visitas peccata patrum in filios in tertiam et quartam generationem. Dimitte, obsecro, peccatum populi hujus secundum magnitudinem misericordie tue, sicut propitius fuisti egredientibus de Ægypto usque ad locum istum. B. XXXVI. Dixitque Dominus : Dimisi juxta verbum tuum. Vivo ego,

et implebitur gloria Domini universa terra. Attamen omnes homines qui viderunt majestatem meam, et signa, que feci in Ægypto et in solitudine, et tentaverunt me jam per decem vias, nec obediunt voci meæ, non vident terram pro qua juravi patribus eorum, nec quisquam ex illis, qui detraxit mihi, intuebitur eam. Sed [Vulg. tac. Sed] servum meum Caleb, qui plenus alio spiritu secutus est me, inducam in terram hanc, quam circumvit, et semen ejus possidebit eam. Quoniam Amalecites et Chanaanæus habitant in vallibus. Cras moveite castra, et revertimini in solitudinem per viam maris Rubri. C. XXXIX. Locutusque est Dominus ad Mosen et Aaron, dicens : Usquequo multitudo hæc pessima murmurat contra me? Querelas filiorum Israel audivi. Dic ergo eis : Vivo ego, ait Dominus : sicut locuti estis, audiente me, sic faciam vobis. In solitudine hanc jacebunt cadavera vestra. Omnes qui numerati estis a viginti annis et supra, et murmurastis contra me, non intrabitis terram, super quam levavi manum meam ut habitare vos facerem [h. in ea], præter Caleb filium Jephonne, et Josue filium Nun. Parvulos autem vestros, de quibus dixistis, quod prædæ hostibus forent, introducam, ut videant terram, que vobis displicuit. Vestra cadavera jacebunt in solitudine [h. in solitudine ista]. Filii vestri erunt vagi [h. pastores] in deserto anni quadraginta, et portabunt fornicationem vestram, donec consumantur cadavera [h. vestra] patrum in deserto, juxta numerum quadraginta dierum, quibus considerastis terram : annus pro die imputabitur. Et [h. non habet] quadraginta annis recipietis iniquitates vestras, et scietis ultionem meam : quoniam sicut locutus sum, ita faciam omni multitudini huic pessime, que consurrexit adversum me : in solitudine hæc deficiet et morietur. C. XL. Igitur omnes viri, quos miserat Moses ad contemplantam terram, et qui reversi murmurare fecerant contra eum omnem multitudinem, detrahentes terræ quod esse mala, mortui sunt atque percussi in conspectu Domini. Josue autem filius Nun, et Caleb filius Jephonne, vixerunt ex omnibus, qui perrexerant ad considerandam terram. Locutusque est Moses universa verba hæc ad omnes filios Israel, et luxit populus nimis. Et ecce mane primo

(1) Hebraus נקח לא ינקח : que ad verbum reddi possunt, « et purificando non purificabis ». Eadem illa verba Hieronymus supra ad Exod. xxxv, 7,

interpretatus est, « nullus apud te per se innocens est ». Exponit vero in dialogo contra Pelagianos, atque alibi.

surgentes ascenderunt verticem montis, atque dixerunt: Parati sumus ascendere ad locum, de quo Dominus locutus est, quia peccavimus. Quibus Moses: Cur, inquit, transgredimini verbum Domini, quod vobis non cedit in prosperum? C. XLI. Nolite ascendere, non enim est Dominus vobiscum [h. in medio vestrum], ne corratis eorum inimicis vestris. Amalecites et Chananeus ante vos sunt, quorum gladio corruetis, eo quod nolueritis acquiescere Domino, nec erit Dominus vobiscum. At illi contenebrati ascenderunt in verticem montis. Area autem testamenti Domini et Moses non recesserunt de castris. Descenditque Amalecites et Chananeus, qui habitabat in monte, et percussit eos, atque concidens, persecutus est eos usque Horma.

T. IX, B. XXXVII, C. XLII, Cap. XV. — Locutus est Dominus ad Mosen, dicens: Loquere ad filios Israel, et dices ad eos: Cum ingressi fueritis terram habitationis vestrae, quam ego dabo vobis, et feceritis oblationem Domino in holocaustum, aut victimam, vota solventis, vel sponte offerentes munera, aut in solemnitatibus vestris adolentes odorem suavitatis Domino, de bobus, sive de ovibus: offeret quicumque immolaverit victimam, sacrificium simile decimam partem ephi [h. non habet] conspersam oleo, quod mensuram habeat quartam partem hin, et vinum ad liba fundenda ejusdem mensurae dabit in holocaustum, sive in victimam. Per agnos singulos et [h. et per singulos] arietes (1) erit sacrificium simile duarum decimarum, quae conspersa sit oleo tertiae partis hin (Vulg. tac. hin) ejusdem mensurae offeret in odorem suavitatis Domino. Quando vero de bobus feceris holocaustum aut hostiam, ut impleas votum, vel pacificas victimas, dabis per singulos boves simile tres decimas conspersae oleo, quod habeat medium mensurae hin, et vinum ad liba fundenda ejusdem mensurae in oblationem suavissimi odoris Domino. Sic facies per singulos boves et arietes et agnos et haedos. Tam indigenae, quam peregrini eodem ritu offerent sacrificia. Unum praecipuum est atque iudicium [h. legitimum unum et iudicium unum] tam vobis quam advenis terrae. B. XXXVIII, C. XLIII. Locutus est Dominus ad Mosen, dicens:

(1) Hebraeus hodiernus non habet. « per singulos arietes », etsi scholion monet. Syrus tamen eodem modo legit, id est, « pro ariete uno », quod significat « per singulos arietes ». MART.

— Hic τάλανον στερητικῶν apponit Urbinas ms. sup-

Loquere filiis Israel, et dices ad eos: Cum veneritis in terram, quam dabo vobis, et comederitis de panibus regionis illius, separabitur primitias Domino de cibus vestris. Sicut de areis primitias separatis, ita et de pulmentis [h. de farina conspersa] dabitur primitiva Domino [h. a generatione et generationibus vestris]. C. XLIV. Quod si per ignorantiam preterieritis quidquam horum, quae locutus est Dominus ad Mosen, et mandavit per eum ad vos, a die, qua coepit jubere et ultra, oblitaque fuerit facere multitudo: offeret vitulum de armento, holocaustum in odorem suavitatis Domino, et sacrificium ejus ac liba, ut caeremonie postulant, hircumque pro peccato, et rogabit sacerdos pro omni multitudine filiorum Israel, et dimittetur eis, quoniam non sponte peccaverunt, nihilominus offerentes incensum Domino pro se et pro peccato atque errore suo: et dimittetur universae plebi filiorum Israel, et advenis, qui peregrinantur inter vos (Vulg. eos): quoniam culpa est omnis populi per ignorantiam. Quod si anima una nesciens peccaverit, offeret capram annuicula pro peccato suo, et deprecabitur pro ea sacerdos, quod inscia peccaverit coram Domino: impetrabitque ei veniam, et dimittetur illi. Tam indigenis quam advenis una lex erit omnium qui peccaverint ignorantes. C. XLV. Anima vero, quae per superbiam aliquid commiserit, sive civis sit ille, sive peregrinus (quoniam adversus Dominum rebellis fuit), peribit de populo suo: verbum enim Domini contempsit, et praecipuum illius fecit irritum: idcirco delibitur, et portabit iniquitatem suam. B. XXXIX, C. XLVI. Factum est autem cum essent filii Israel in solitudine, et invenissent hominem colligentem ligna in die sabbati, obtulerunt eum Mosi et Aaron et universae multitudini. Qui recluserunt eum in carcerem, nescientes quid super eo facere deberent. Dixitque Dominus ad Mosen: Morie moriatur homo iste, obruat eum lapidibus omnis turba extra castra. Cumque eduxissent eum foras, obruerunt (Vulg. add. eum) lapidibus, et mortuus est sicut preceperat Dominus. B. XL, C. XLVII. Dixit quoque Dominus ad Mosen: Loquere filiis Israel, et dices ad eos ut faciant sibi fimbrias per angulos

rioribus neclens verba « per agnos singulos ». Legiturque: « Et arietis erit sacrificium simile: » quae licet temeritatem critici antiquarii redoleant, minime pigeat novisse.

pelliorum, ponentes [h. per generationes suas, ponentes, etc.] in eis vittas hyacinthinas: quas cum viderint, recordabuntur (Vulg. recordentur) omnium mandatorum Domini, nec sequantur cogitationes suas, et oculos per res varias fornicantes: sed magis memores praecipiorum Domini faciant ea, sicutque sancti Deo suo. Ego Dominus Deus vester qui eduxi vos de terra Egypti, ut essem vester Deus [h. Ego Dominus Deus vester].

T. X, B. XLI, Cap. XVI. — Ecce autem Core filius Isaac, filii Caath, filii Levi, et Dathan atque Abiram filii Eliab, On quoque filius Phaleth de filiis Ruben, surrexerunt contra Mosen, alique filiorum Israel ducenti quinquaginta viri proceres synagoga, et qui tempore concilii per nomina vocabantur. Cumque stetissent adversum Mosen et Aaron, dixerunt: Sufficiat vobis: quia omnis multitudo sanctorum est, et in ipsis est Dominus [h. in medio eorum Dominus]: cur elevamini super populum Domini? Quod cum audisset Moses, cecidit pronus in faciem [h. cecidit super facies], locutusque est ad Core et ad omnem multitudinem: Mane, inquit, notum faciet Dominus qui ad se pertineant, et sanctos applicabit sibi: et quos elegerit, appropinquabunt ei. Hoc igitur facite: Tollat unusquisque thuribula sua, tu Core, et omne concilium tuum: et hausto eras igne, ponite desuper thymiama coram Domino: et quemcumque elegerit, ipse erit sanctus: multum erigimini, filii Levi. Dixitque rursus ad Core: Audite, filii Levi: Num parum vobis est, quod separavit vos Deus Israel ab omni populo, et junxit sibi, ut serviretis ei in cultu tabernaculi, et ut staretis coram frequentia populi, et ministraretis ei [h. ei, id est, populo]? Idcirco ad se feci accedere te et omnes fratres tuos filios Levi, ut vobis etiam sacerdotium vindicaretis, et omnis globus tuus stet contra Dominum? Quid est enim Aaron ut murmuretis contra eum? Misit ergo Moses ut vocaret Dathan et Abiram filios Eliab. Qui responderunt: Non venimus. Nunquid parum est tibi [h. non habet] quod eduxisti nos de terra, quae lacte et melle manabat, ut occideres non in deserto, nisi et dominatus fueris nostri? Revera induxisti nos in terram, quae fluit rivis lactis et mellis, et dedisti nobis possessiones agrorum et vinearum, an et oculos nostros vis eruere? Non venimus [h. Non enim induxisti nos in terram quae fluit rivis lactis et mellis, nec dedisti nobis possessiones

agrorum et vinearum. Etiamsi oculi virorum illorum eruerentur, non veniemus]. Iratusque Moses valde, ait ad Dominum: Ne respicias sacrificia eorum: tu scis quod ne asellum quidem unquam acceperim ab eis, nec afflixerim quempiam eorum: dixitque ad Core: Tu et omnis congregatio tua state seorsum coram Domino, et Aaron die crastino separatim. Tollite singuli thuribula vestra, et ponite super ea incensum, offerentes Domino ducenta quinquaginta thuribula: Aaron quoque teneat thuribulum suum. Quod cum fecissent, stantibus Mose et Aaron, et coacervassent adversum eos omnem multitudinem ad ostium tabernaculi, apparuit eunctis gloria Domini. B. XLII. Locutusque Dominus ad Mosen et Aaron, ait: Separamini de medio congregationis hujus, ut eos repente disperdam. Qui ceciderunt proni in faciem, atque dixerunt: Fortissime Deus spirituum universae carnis, num uno peccante, contra omnes ira tua deserviet [h. contra omnes indignaberis]? Et ait Dominus ad Mosen: Praecepto universo populo ut separaretur a tabernaculis Core, Dathan et Abiram. Surrexitque Moses, et abiit ad Dathan et Abiram: et sequentibus eum senioribus Israel, dixit ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum impiorum [h. istorum], et nolite tangere quae ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Cumque recessissent a tentoriis eorum per circuitum, Dathan et Abiram egressi stabant in introitu papilionum suorum, cum uxoribus et liberis, omnique frequentia. Et ait Moses: In hoc scietis, quod Dominus miserit me ut facerem universa quae cernitis, et non ex proprio corde ea protulerim. Si consuetudo hominum morte interierit, et visitaverit eos plaga, quae et caeteri visitari solent, non misit me Dominus: sin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os suum, deglutiat eos et omnia quae ad illos pertinent, descenderintque viventes in infernum, scietis, quod blasphemaverint Dominum. Confestim igitur ut cessavit loqui, disrupta est terra sub pedibus eorum: et aperiens os suum, devoravit [h. deglutivit] illos cum tabernaculis suis et universa substantia (Vulg. add. eorum), descenderuntque vivi in infernum operi humo, et perierunt de medio multitudinis. At vero omnis Israel, qui stabat per gyrum, fugit ad clamorem perentium, dicentes: Ne forte et nos terra deglutiat. Sed et ignis egressus a Domino, interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant

incensum. Locutusque est Dominus ad Mo-
sen, dicens: Præcipe [h. dic] Eleazar filio Aaron
sacerdoti ut tollat thuribula quæ jacent in in-
cendio, et ignem huc illicque dispergat: quoniam
sanctificata sunt in mortibus peccatorum,
productaque ea in laminas [h. et eadem thuri-
bula peccatorum producta in laminas], et affi-
gat altari eo quod oblatum sit in eis incensum
Domino, et sanctificata sint, ut cernant ea pro
signo et monumento filii Israel. Tulit ergo Elea-
zar sacerdos thuribula ænea, in quibus obtule-
rant hi quos incendium devoravit, et produxit
ea in laminas, affigens altari, ut haberent pos-
tea filii Israel, quibus commonerentur, ne quis
accedat alienigena, et qui non est de semine
Aaron, ad offerendum incensum Domino, ne
patiatur sicut passus est Core, et omnis congre-
gatio ejus, loquente Domino ad Mo-
sen. Murmu-
ravit autem omnis multitudo filiorum Israel
sequenti die contra Mo-
sen et Aaron, dicens: Vos
interfecistis populum Domini. Cumque oriretur
seditio (1), et tumultus incre-
sceret, Mo-
ses et Aaron fugerunt ad tabernaculum fœderis. Quod
postquam (2) ingressi sunt, operuit nubes ta-
bernaculum (Vulg. tac. tabernaculum), et apparuit
gloria Domini. Dixitque Dominus ad
Mosen (3): Recedite de medio hujus multitudi-
nis, etiam nunc delebo eos. B. XLIII, C. XLVIII.
Cumque jaceret in terra, dixit Mo-
ses ad Aaron: Tolle thuribulum, et hausto igne de altari,
mitte incensum desuper, pergens cito ad popu-
lum, ut roges pro eis: jam enim egressa est
ira [h. indignatio] a Domino, et plaga desēvit.
Quod cum fecisset Aaron, et cucurrisset ad me-

(1) H. Cumque congregaretur multitudo populi
adversus Mo-
sen et Aaron, aspexerunt ad taberna-
culum fœderis, et ecce operuit illud nubes, et apparuit
gloria Domini. Quod postquam ingressi sunt
Mosen et Aaron, locutus est Dominus ad Mo-
sen dicens: Recedite de medio hujus multitudinis,
repente devorabo eos. Ceciderunt Mo-
ses et Aaron proni in terram. MART.

— Hebr. scholion ita habet: « Cumque congre-
garetur multitudo populi adversus Mo-
sen et Aaron, aspexerunt ad tabernaculum fœderis, et ecce ope-
ruit illud nubes, et apparuit gloria Domini. Quod
postquam ingressi sunt Mo-
ses et Aaron, locutus est
Dominus ad Mo-
sen dicens: Recedite de medio
hujus multitudinis, repente devorabo eos. Cecide-
runt Mo-
ses et Aaron proni in terram ». Martianeus
quoque ad hunc locum, « incendium » pro « plaga »
dicit ex historicæ contextu magis probat hic atque
inferius.

(2) Urbiana ms. « qui postquam, etc. »

diam multitudinem, quam jam vastabat incen-
dium, abstulit thymiama: et stans inter mortuos
ac viventes, pro populo deprecatus est, et plaga
[h. incendium (4)] cessavit. Fuerunt autem qui
percussi sunt, quatuordecim millia hominum,
et septingenti absque his qui perierant in sedi-
tione Core. Reversusque est Aaron ad Mo-
sen ad ostium tabernaculi fœderis postquam quievit
interitus.

B. XLIV, C. XLIX, Cap. XVII. — Et locutus est
Dominus ad Mo-
sen, dicens: Loquere ad filios
Israel, et accipe ab eis virgas singulas per cogna-
tiones suas, a cunctis principibus tribuum, vir-
gas duodecim [h. et sint virgæ duodecim], et
uniuscujusque nomen superscribis virgæ suæ.
Nomen autem Aaron erit in tribu [h. in virgâ]
Levi, et una virga cunctas eorum (Vulg. seorsum)
familias continebit, poneque eas in tabernaculo
fœderis coram testimonio, ubi loquar ad te. Quem
ex his elegero, germinabit virga ejus, et cohibe-
bo a me querimonias filiorum Israel, quibus contra
vos murmurant. Locutusque est Mo-
ses ad filios
Israel: et dederunt ei omnes principes virgas
per singulas tribus: fueruntque virgæ duodecim
cum [h. cum. Nostri, absque] virga Aaron (5).
Quas cum posuisset Mo-
ses coram Domino in ta-
bernaculo testimonii, sequenti die regressus in-
venit germinasse virgam Aaron in domo Levi,
et turgentibus gemmis, eruperant flores, qui,
foliis dilatatis, in amygdalas deformati sunt [h.
qui in amygdalas deformati sunt]. Protulit ergo
Moses omnes virgas de conspectu Domini ad
cunctos filios Israel: videruntque, et receperunt
singuli virgas suas. Dixitque Dominus ad Mo-

(3) De suo addit idem ms. « et Aaron ».

(4) Monet nos marginalis isthæc adnotatio, pro
« plaga » in Hebræo haberi « incendium ». Id vero
certum esse comprobatur, si Scripturæ presentis
sensum attendamus, non verba: nam verbum He-
braicum est מַגְפֵּיטָה, « maggepha », quod significat
« plagam » ac « percussione » quamlibet, pro qua-
litate autem hujus loci determinatur ad significan-
dum incendium, quo vastabatur multitudo filiorum
Israel, ut dicitur versu superiori. MART.

— Codices omnes, quos ad hunc locum consulimus,
« absque » habent pro « cum ». Notatum et
Hebræo scholiaste ita sub tempore prætulisse Lati-
nos codices, quos nostros vocat.

(5) Ex hoc loco observandum venit, scholiam
nostram, more Hieronymiano, codices Latinorum
« nostros » vocare. Hebræus, inquit, habet « cum »;
nostri, id est, codices Latini habent, « absque ».
Vide similem stylium lib. II comment. in cap. II
epistolæ ad Galatas. MART.

sen: Refer virgam Aaron in tabernaculum tes-
timoni, ut servetur ibi in signum rebellium
filiorum (Vulg. add. Israel), et quiescant querelæ
eorum a me, ne moriantur. Fecitque Mo-
ses sicut præceperat Dominus. Dixerunt autem filii
Israel ad Mo-
sen: Ecce defecimus (Vulg. con-
sumpti sumus), omnes perivimus. Quicumque
accedit ad tabernaculum Domini, moritur (Vulg.
moritur). Num usque ad internecionem cuncti
delendi sumus?

T. XI, B. XLV, C. L, Cap. XVIII. — Dixitque
Dominus ad Aaron: Tu, et filii tui, et domus
patris tui tecum, portabitis iniquitatem sanctua-
rii: et tu et filii tui simul sustinebitis peccata sa-
cerdotii vestri. Sed et fratres tuos de tribu Levi,
sceptrum patris tui sume tecum, præstoque sint
et ministrent tibi, tu autem et filii tui ministra-
bitis in tabernaculo testimonii. Excubantque
levite ad præcepta tua, et ad cuncta opera
tabernaculi, ita duntaxat, ut ad vasa sanctuarii
et ad altare non accedant, ne et illi moriantur,
et vos pereatis simul. Sint autem tecum, et ex-
cubent in custodiis tabernaculi, et in omnibus
cæremoniis ejus. Alienigena non miscetur
vobis. Excubate in custodia sanctuarii, et in
ministerio altaris, ne oriatur indignatio super
filios Israel. Ego dedi vobis fratres vestros levitas
de medio filiorum Israel, et tradidi domum (1)
Domino, ut serviant in ministeriis tabernaculi
ejus. Tu autem et filii tui, custodite sacerdotium
vestrum; et omnia quæ ad cultum altaris per-
tinent, et intra velum sunt, per sacerdotes ad-
ministrabuntur. Si quis externus accesserit,
occidetur [h. morietur]. B. XLVI, C. LI. Locu-
tusque est Dominus ad Aaron: Ecce ego dedi
tibi custodiam primitiarum mearum. Omnia
quæ sanctificantur a filiis Israel, tibi tradidi
et filiis tuis pro officio sacerdotali legitima sempiterna.
Hæc ergo accipies [h. hæc ergo erunt tibi]
de his quæ sanctificantur, et oblata sunt Domino.
Omnia oblato, et sacrificium, et quicquid pro
peccato atque delicto redditur mihi, et cedit in
Sancta sanctorum, tuum erit, et filiorum tuorum.
In sanctuario comedes illud [h. In Sanctis sanc-
torum comedes illud] mares tantum edent ex
eo, quia consecratum est tibi. Primitias autem,
quas voverint et obtulerint filii Israel, tibi dedi,
et filiis, ac filiabus tuis, jure perpetuo: qui
mundus est in domo tua, vescetur eis. Omnem
medullam [h. pinguedinem] olei, et vini, ac

frumenti, quicquid offerunt primitiarum Do-
mino, tibi dedi. Universe frugum primitiæ, quas
gignit humus, et Domino deportantur, cedent
in usus tuos: qui mundus est in domo tua,
vescetur eis. Omne quod ex voto reddiderint filii
Israel, tuum erit [h. omne quod consecratum a
filiis Israel tuum erit]. Quicquid primum erumpit
e vulva cunctæ carnis, quam offerunt Do-
mino, sive ex hominibus, sive de pecoribus
fuerit, tui juris erit: ita duntaxat, ut pro homi-
nis primogenito pretium accipias, et omne ani-
mal quod immundum est, redimi facies, cujus
redemptio erit post unum mensem, si quis argenti
quinque [h. cuius redemptio erit post unum
mensem, ad estimationem tuam sicliis argenti
quinque], pondere sanctuarii. Siclus viginti
obolos habet. Primogenitum autem bovis et ovis
capræ non facies redimi, quia sanctificata sunt
Domino; sanguinem tantum eorum fundes
super altare, et adipem adolebis suavissimum
odorem Domino. Carnes vero in usum tuum
cedent, sicut peccusculum consecratum, et armus
dexter, tua erunt. Omnes primitias sanctuarii,
quas offerunt filii Israel Domino, tibi dedi, et
filiis ac filiabus tuis, jure perpetuo. Pactum sa-
lis est sempiternum coram Domino, tibi ac filiis
tuis. C. LII. Dixitque Dominus ad Aaron: In terra
eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem
inter eos: ego pars et hæreditas tua in medio
filiorum Israel. Filiis autem Levi dedi omnes
decimas Israël in possessionem, pro ministerio
quo serviant mihi in tabernaculo fœderis: ut
non accedat ultra filii Israel ad tabernaculum
[h. fœderis], nec committant peccatum mortife-
rum, soles filiis Levi mihi in tabernaculo ser-
vientibus et portantibus peccata populi. Legiti-
mum sempiternum erit in generationibus vestris.
Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione
contenti, quas in usus eorum et necessaria
separavi. C. LIII. Locutusque est Dominus ad
Mosen, dicens: Præcipe levitis, atque denuncia:
Cum acceperitis a filiis Israel decimas, quas dedi
vobis [h. quas dedi vobis in hereditatem], pri-
mitias earum offerte Domino, id est, decimam
partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem
primitivorum, tam de areis quam de toreulari-
bus: et universis quorum accipitis primitias [h.
et reputabilis vobis, quasi de area et toreulari
dederitis primitias], offerte Domino, et date Aaron
sacerdoti. Omnia quæ offeretis ex decimis, et

(1) Legendum « domum », ex Hebr. מִדְּבָרָה et Vulgata, quæ præterea addit « vobis ».

in donaria Domini separabitis, optima et electa erunt. Dicesque ad eos: Si [h. Cum] praelara et meliora quaque obtuleritis ex decimis, reputabitur vobis quasi de arena et torculari dederitis primitias: et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familie vestre: quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii. Et non peccabitis super hoc, euglio vobis et pingua reservantes, ne polluat oblationes filiorum Israel, et moriamini.

T. XII. B. XLVII, Cap. XIX. — Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, dicens: Ista religio victimae [h. religio legis] quam constituit Dominus. Praecipit filiis Israel, ut adducant ad te vacca rufam aetatis integre, in qua nulla sit macula, nec portaverit jugum: tradetisque eam Eleazaro sacerdoti. Qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: et tingens digitum in sanguine ejus [h. et tollens de sanguine ejus in digito suo], asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, comburetque eam cunctis videntibus, tam pelle et carnibus ejus quam sanguine et fimo flammæ traditis. Lignum quoque cedrinum, et hyssopum, cocumque bis tinctum sacerdos mittet in flammam, quæ vacca vorat. Et tunc demum, lotis vestibus et corpore suo, ingredietur in castra, commaculatusque erit usque ad vesperum. Sed et ille qui combusserit eam, lavabit vestimenta sua et corpus, et immundus erit usque ad vesperum. Colliget autem vir mundus cineres vaccae, et effundet eos [h. et ponet eos] extra castra in loco purissimo, ut sint multitudinibus filiorum Israel in custodiam, et in aquam aspersio: quia pro peccato [h. quia pro peccato sunt] vacca combusta est. Cumque laverit, qui vaccae portaverit cineres, vestimenta sua, immundus erit usque ad vesperum. Habebunt hoc filii Israel et advena, qui habitant inter eos, sanctum jure perpetuo (1) [h. legitimum sempiternum.] Qui tetigerit cadaver hominis, et propter hoc septem diebus fuerit immundus, aspergetur ex hac aqua die tertio et septimo, et sic mundabitur. Si die tertio aspersus non fuerit, septimo non poterit emundari. Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, et aspersus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum Domini, et peribit ex Israel: quia aqua expia-

(1) In Hebræo est **לֶרְקָה עוֹלָם**, « lèrquæcath olam », quod infra v. 21, ab ipso Hieronymo transfertur, « legitimum sempiternum », juxta præsentem hanc adnotationem marginalem canonis Hebræicæ verita-

tionis non est aspersus, immundus erit, et manebit spurcitia ejus super eum. Ista est lex hominis qui moritur in tabernaculo: Omnes qui ingrediuntur tentorium illius, et universa vasa quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. Vas, quod non habuerit operculum, neeligaturam desuper, immundum erit. Si quis in agro tetigerit cadaver occisi hominis, aut per se mortui, sive os illius, vel sepulcrum, immundus erit septem diebus. C. LIV. Tollentque de cineribus combustionis atque peccati [h. combustionis peccati], et mittent aquas vivas super eos in vas. In quibus cum homo mundus tixerit hyssopum, asperget ex eo omne tentorium, et cunctam suppellectilem, et homines hujusemodi contagione pollutos: atque hoc modo mundus lustrabit immundum tertio et septimo die. Expiatusque die septimo, lavabit et se et vestimenta sua, et immundus erit usque ad vesperam. Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio ecclesie: quia sanctuarium Domini polluit, et non est aqua lustrationis aspersus. Erit [h. Non est aqua lustrationis aspersus, immundus erit] hoc præceptum legitimum sempiternum. Ipse quoque qui aspergit aquas, lavabit vestimenta sua. Omnis qui tetigerit aquas expiationis, immundus erit usque ad vesperum. Quidquid tetigerit immundus, immundum faciet: et anima quæ horum quidpiam tetigerit, immunda erit usque ad vesperam.

B. XLVIII, C. LV, Cap. XX. — Veneruntque filii Israel, et omnis multitudo in desertum Sin, mense primo, et mansit populus in Cades. Mortuaque est ibi Maria, et sepulta in eodem loco. Cumque indigeret aqua populus, coierunt adversus Moysen et Aaron: et versi in seditionem, dixerunt: Utinam perissemus inter fratres nostros coram Domino. Cur eduxistis ecclesiam Domini in solitudinem, ut et nos et nostra jumenta moriantur (Vulg. moriamur)? Quare nos fecistis ascendere de Ægypto, et adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui ne ficum gignit, nec vineas, nec mala granata, insuper et aquam non habet ad bibendum? Ingressusque Moyses et Aaron, dimissa multitudine, tabernaculum fœderis, corruerunt proni in terram (2) C. LVI. Et apparuit gloria Domini [h. Et apparuit illis gloria Domini super eos.

tis. Confer etiam scholion, « et reputabitur, etc. » cum versu 30, immediate sequenti. MAR.

(2) Editi ac mss. fere omnes libri hinc locum ita legunt, « corruerunt proni in terram, clamaveruntque

Loetusque est Dominus ad Moysen, dicens: Tolle virgam, et congrega populum, tu et Aaron frater tuus, et loquimini ad petram coram eis, et illa dabit aquas. Cumque eduxeris aquam de petra, bibet omnis multitudo et jumenta ejus. Tuli igitur Moyses virgam, quæ erat in conspectu Domini, sicut præceperat ei, congregata multitudine ante petram, dixitque eis: Audite, rebelles et increduli [h. non habet, increduli]: Num de petra hac vobis aquam poterimus [h. polero] ejicere (1)? Cumque elevasset Moyses manum, percussit virga bis silicem, egressæ sunt aquæ largissimæ, ita ut populus biberet et jumenta. Dixitque Dominus ad Moysen et Aaron: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, non introducatis hos populos in terram quam dabo eis. Hæc est aqua contradictionis, ubi jurgati sunt filii Israel contra Dominum, et sanctificatus est in eis. T. XIII, B. XLIX. Misit iterea nuntios Moyses de Cades ad regem Edom, qui diceret: Hæc mandat [h. dicit] frater tuus Israel: Nosti omnem laborem qui apprehendit [h. invenit] nos, quomodo descendierint patres nostri in Ægyptum, et habitaverimus ibi multo tempore, afflixeruntque nos Ægyptii, et patres nostros, et quomodo clamaverimus ad Dominum, et exaudierit nos, miseritque Angelum, qui eduxerit nos de Ægypto. Et ecce in urbe Cades, quæ est in extremis finibus tuis, positi obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam. Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed

gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. C. LVII. Cui respondit Edom: Non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israel: Per tritam gradiemur viam, et si biberimus aquas tuas nos et pecora nostra, dabimus quod justum est: nulla erit in pretio difficultas, tantum velociter transeamus. At ille respondit: Non transibis. Stantique egressus est obvius, cum infinita multitudine, et manu forti, nec voluit acquiescere deprecanti, ut concederet transitum per fines suos, quamobrem divertit ab eo Israel. Cumque castra movissent de Cades, venerunt in montem Hor, qui est in finibus terræ Edom. C. LVIII. Ubi locutus est Dominus ad Moysen: Pergat, inquit, Aaron ad populos suos: non enim intrabit terram, quam dedi filiis Israel, eo quod incredulus fuerit [h. eo quod increduli fueritis] ori meo, ad Aquas contradictionis. Tolle Aaron, et filium ejus cum eo, et duces eos in montem Hor. Cumque nudaveris patrem veste sua, indues ea Eleazarum filium ejus, et Aaron colligetur, et morietur ibi. Fecit Moyses ut præceperat Dominus, et ascenderunt in montem Hor coram omni multitudine. Cumque Aaron spoliasset vestibus suis, induit eis Eleazarum filium ejus. Illo mortuo in montis supercilio, descendit cum Eleazaro. Omnis autem multitudo videns occubuisse Aaron, flevit super eo triginta diebus per cunctas familias suas.

B. LI, C. LIX, Cap. XXI. — Quod cum audisset

que in Hebræo textu leguntur: etsi posterior emendator vitiosus aliquis, totum additamentum supplerit ad oram marginalem voluminis, cum signo posito in textu, quasi hæc verba ibi desiderarentur. MAR.

— Insigne illud additamentum, quod subjungunt hic loci Latini omnes Vulgati librorum codices, in uno Ubinatæ ms. invenimus: scilicet: « Clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt: Domine, Deus, audi clamorem hujus populi, et aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ, ut satiati cesset murmuratio eorum ». Que minime novit Palatin. ms. et in Memmiano quoque exemplari dicuntur expuncta. Notum vero neque in Hebræo, Chaldaeo, aut Septuaginta, sive in expressis ad eos textus versionibus haberi.

(1) Ad solum Moysen loquentem hoc verbum refert scholiastes noster; sed in Hebræo vox est pluralis numeri, « ejiciemus », vel, « educemus ». MAR.

— Notatum et Martiano contra scholiastes sententiam, in Hebræo archetypo dici plurium numero **בְּיָמַי**, « experiemus ».

ad Dominum, atque dixerunt: Domine Deus, audi clamorem hujus populi, et aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ, ut satiati cesset murmuratio eorum. Et apparuit gloria Domini super eos ». Hæc autem verba expungit canon Hebr. verit. a verbo, « clamaveruntque », inclusive, usque ad illud, « murmuratio eorum ». Addita credi possunt ab aliquo interprete Latino, apud quos, ut testatur Hieronymus et Augustinus, tot erant exemplaria diverso, quot codices. Sunt qui putant hoc additamentum sumptum fuisse ex aliqua paraphrasi Chaldaica, quarum olim major numerus erat, quam sit hodie. Quidquid vero dicatur, certum est verba hæc superabundare in exemplaribus librorum, quia non exstant in textu Hebræo, vel Samaritano; non in translatione LXX seniorum, neque apud alios interpretes, Chaldaem puta, Syrum, et Arabem. Denique supersunt adhuc Latini librorum sacrorum codices optima note, in quibus absunt que in editis abundare videntur. Hujus rei fidem facit librorum exemplar Corbeiense ante octingentos annos descriptum, in quo nihil invenis præter ea,

Chananeus rex Arad, qui habitabat ad meridiem, venisse scilicet Israel per exploratorum viam, pugnavit contra illum, et victor existens duxit ex eo pradam. At Israel voto se Domino obligans ait: Si tradideris populum istum in manu mea, delebo [h. anathematizabo] urbes ejus. Exaudivitque Dominus preces Israel, et tradidit Chananeum, quem ille interfecit, subversis urbibus ejus, et vocavit nomen loci illius Horma, id est, anathema. Profecti sunt autem et de monte Hor per viam, que ducit ad mare Rubrum, ut circumirent terram Edom. Et tedere cepit populum itineris ac laboris. B. LII. Locutusque contra Deum et Mosem, ait: Cur eduxisti nos de Aegypto, ut moreremur in solitudine? Deest panis, non sunt aquae: anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos serpentes, ad quorum plagas [h. morsus], et mortes plurimorum, venerunt ad Mosem, atque dixerunt: Peccavimus quia locuti sumus contra Dominum et te: ora ut tollat a nobis serpentem. Gravitate Moyses pro populo. C. LX. Et locutus est Dominus ad eum: Fac serpentem (1), et pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet, Fecit ergo Moyses serpentem æneum, et posuit eum pro signo; quem cum percussi aspicerent, sanabantur. Profectique filii Israel castrametati sunt in Oboth. Unde egressi fixere tentoria in Hiebarim, in solitudine, que respicit Moab contra orientalem plagam. Et inde moventes,

(4) Addunt Vulgati libri « æneum », pro quo malim « igneum »; Hebraeus enim « serpentem » hic non habet, sed tantum שׂוֹרֵךְ, quod est, « urentem ».

(2) Pro « Ar », canon et alii ferè omnes mss. codices legunt, « Arnon »; sed error hic est librarium, qui ex immediate precedenti « Arnon » decepti sunt, non intelligentes apud Hieronymum libro « de locis Hebraicis, Arnon » esse rupem quandam in sublimi projectam in finibus Amorrhæorum, inter Moab et Amorrhæos: « Ar » vero locum vel oppidum Arnonæ, quod a Septuaginta interpretibus per extensam vocalem « Er » dicitur. De nomine « Ar » idem Hieronymus lib. vi comment. in cap. xv (vers. 4) Isaiæ hæc a nobis observari voluit: « Pro Ar », inquit, « quod solus Theodotus ita posuit ut legitur in Hebræo, Aquila et Symmachus urbem interpretati sunt, non considerantes quod inter eis et res elementa Hebraica, α litteram non haberet: quæ si esset, recte civitas diceretur ». MART.

(3) Totum carmen illud recitat S. Hieronymus epistola « ad Fabiolam » de 42 mansionibus Israelitarum in deserto: quod cum insignis habeat a nostro textu variantes lectiones, non abs re visum est hæc

venerunt ad torrentem Zared. B. LIII. Quem relinquentes castrametati sunt contra Arnon, que est in deserto, et proeminet in finibus Amorrhæi. Siquidem Arnon terminus est in Moab, dividens Moabitas et Amorrhæos. Unde dicitur in libro bellorum Domini: Sicut fecit in mari Rubro, sic faciet in torrentibus Arnon. Scopuli torrentium inclinati sunt, ut requiescerent in Ar (2), et recumberent in finibus Moabitarum. C. LXI. Et ex eo loco apparuit puteus, super quo locutus est Dominus ad Mosem: Congrega populum, et dabo ei aquam. Tunc cecinit Israel carmen istud (3): Ascendat puteus. Concinebant: Puteus, quem foderunt principes, et paraverunt duces multitudinis in datore legis [h. in doctore legis], et in baculis suis. De solitudine, Matthana: et de Matthana, Nahaliet (4): de Nahaliet in Bamoth. De Bamoth, vallis est in regione Moab, in vertice Phasga, quod respicit contra desertum. Misit autem Israel nuntios ad Seon regem Amorrhæorum, dicens: Obsecro ut transire mihi liceat per terram tuam, non declinabimus in agros et in vineas, non bibemus aquas (5) ex puteis, via regia gradiemur, donec transeamus terminos tuos. Qui concedere noluit, ut transiret Israel per fines suos: quin potius, exercitu congregato, egressus est obviam in desertum, et venit in Jasa, pugnavitque contra eum. A quo percussus est in ore gladii, et possessa est terra ejus ab Arnon usque Jebboe, et filios Ammon: quia forti presidio tenebantur

ipsa Hieronymi verba transulisse. Sic igitur legas in mansione 39: « Post hæc venerunt ad puteum, ubi cecinit Israel carmen hoc: Ascende, putee, quem foderunt principes, et aperuerunt duces populorum in datore legum, et in baculo ejus, et de solitudine in Matthana, et de Matthana ad torrentem Dei, et de torrente Dei ad excelsa, et de excelsis ad vallem que est in regione Moab in vertice Phasga, qui prospicit contra desertum. Hæc loca in finibus Amorrhæorum quidam interpretantes, putant non mansiones esse, sed transitus, etc. » Prudentem studiosumque lectorem rogatum velim, ut sciat Hieronymum hoc loco vertere quandam nomina Hebraica juxta proprias significationes, licet in sacro textu ea posuerit ut leguntur in Hebræo. MART.

(1) Codex Urbinas plus, atque aliter habet: « Profectique de solitudine in Matthana: de Matthana in Nahaliet, etc. » forme rectius. Confer, si libet epist. 78, de mansionibus, « ad Fabiol. », mans. 39, ubi totum hoc carmen alius sæpe verbis recitat, pater.

(5) Vocem « aquas » Urbinas ms. ignorat; habet tamen Hebræum archetypum, aliique libri.

termini Ammonitarum: C. LXII. Tulit ergo Israel omnes civitates ejus, et habitavit in urbibus Amorrhæi, in Esebon scilicet, et viculis ejus. Urbs Esebon fuit Seon regis Amorrhæi, qui pugnavit contra regem Moab (1): et tulit omnem [h. contra regem Moab priorem] (2) terram, que ditionis illius fuerat, usque Arnon. Idcirco dicitur in proverbio: Venite in Esebon, adificetur et constructur civitas Seon. Ignis egressus est de Esebon, flamma de oppido Seon, et devoravit Ar Moabitarum, et habitatores excelsorum Arnon. Vae tibi, Moab! Peristi, popule Chamos! Dedit filios ejus in fugam, et filias in captivitate regi Amorrhæorum, Seon. Jugum ipsorum disperit ab Esebon usque Dibon: lassipererunt in Nophe, et usque (3) [h. que: contra] Medaba. B. LIV. Habitavit itaque Israel in terra Amorrhæi. Misitque Moyses qui explorarent Jazer: cuius ceperunt viculos, et possederunt habitatores. Verteruntque se, et ascenderunt per viam Basan, et occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo, pugnaturus in Edrai. Dixitque Dominus ad Mosem: Ne timeas eum, quia in manu tua tradidi illum, et omnem populum ac terram ejus, fatesque illi sicut fecisti Seon regi Amorrhæorum habitatori Esebon. Percusserunt igitur et hunc cum filiis suis, universumque populum ejus usque ad interneconem, et possederunt terram illius.

B. LV. Cap. XXII. — Profectique castrametati sunt in campetribus Moab, ubi trans Jordanem Jericho sita est. T. XIV, C. LXIII. Videns autem Balac filius Sephor omnia, que fecerat Israel Amorrhæo, et quod pertinuissent eum Moabite, et impetum ejus ferre non possent, dixit ad majores natu Madian: Ita delebit hic populus omnes qui in nostris finibus commorantur, quomodo solet bos herbas usque ad radices carpere. Ipse erat eo tempore rex in Moab. Misit ergo nuntios ad Balaam filium Beor hariolum, qui habitabat super flumen terre filiorum Am-

mon (4) [h. Misit ergo nuntios ad Balaam filium Behor, qui habitabat in Phetio super flumen terre filiorum populi sui], ut vocarent eum, et dicerent: Ecce egressus est populus ex Aegypto, qui operuit superficiem terre, sedens contra me. Veni igitur, et maledicere populo huic, quia fortior me est: si quo modo possim percutere eum, et ejicere de terra mea [h. non habet mea]: novi enim quo benedictus sit, cui benedixeris, et maledictus, in quem maledicta congesseris. Perrexeruntque seniores Moab, et majores natu Madian, habentes divinationis pretium in manibus. Cumque venissent ad Balaam, et narrassent ei omnia verba Balac, ille respondit: Mane hic nocte, et respondebo quicquid mihi dixerit Dominus. Manentibus autem illis apud Balaam, venit Deus, et ait ad eum: Quid sibi volunt homines isti apud te? [h. Qui sunt omnes isti qui sunt apud te?] Respondi: Balac, filius Sephor, rex Moabitarum, misit ad me, dicens: Ecce populus qui egressus est de Aegypto, operuit superficiem terre, veni et maledicere ei, si quo modo possim pugnans abigere eum. Dixitque Deus ad Balaam: Noli ire cum eis, neque maledicas populo, quia benedictus est. Qui mane consurgens dixit ad principes: Ite in terram vestram, quia prohibuit me Dominus venire vobiscum. Reversi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaam venire nobiscum. Rursum ille multo plures et nobiliores quam ante miserat, misit. Qui cum venissent ad Balaam, dixerunt: Sic dicit [h. Hæc dicit] Balac filius Sephor: Ne euneteris venire ad me; paratus sum honorare te, et quicquid volueris dabo [h. faciam]; (Vulg. add. libi): veni, et maledicere populo isti. Respondit Balaam: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero immutare verbum Domini Dei mei, ut vel plus, vel minus loquar. Obsecro, ut hic maneatis etiam hæc nocte, et scire queam quid mihi rursum respondeat Dominus. Venit ergo Deus ad Balaam

(1) Equidem et in Hebræo additur הַרְאִיתִי « primum ».

(2) Pene monet scholiastes, quod Seon rex Amorrhæorum expugnavit regem Moab priorem; significat enim Scriptura hujus loci expugnatum fuisse a Seone regem Moabitarum primum. vel eum qui regnaverat ante Balac. MART.

(3) Olim pro רַעַי, « ad », quod scribitur in Hebræo hodierno, legebat hic רַעַי, « al », ut liget e textu Samaritano, ac ex presenti canonis annotatione marginali. MART.

— Legerit scholiastes, quemadmodum Samaritanus interpret, רַעַי, quod et Martian. putat.

(4) Omnium optime interpretatur Hebraeus scholiastes: « In Phetio super flumen terra filiorum populi sui, filiorum Ammon ». Nam fluvius, qui terram Ammonitarum perneret, penitus ignoratur. S. Hieronymus accepit vocem פְּתִיּוֹ, juxta etymologiam, quia « hariolus significatur, pro loci nomine, id est, « phator », Græce φηλατορ: legiturque præterea עֲבָרַי, « Ammon », pro עֲבָרַי « Ammon », quod est « populi sui ».

nocte, et ait ei: Si vocare te venerunt homines isti, surge, et vade cum eis: ita duntaxat, ut quod tibi praecepero, facias. Surrexit Balaam mane, et strata asina sua, profectus est cum eis. Et iratus est Deus [h. Et iratus est Deus eo quod pergeret]. Stetitque Angelus Domini in via contra Balaam, qui sedebat asinae, et duos pueros habebat secum. Cernens asina Angelum [h.] Domini stantem in via, evaginato gladio, avertit se de itinere, et ibat per agrum. Quam cum verberaret Balaam, et vellet ad semitam reducere, stetit Angelus [h.] Domini in angustiis duarum maceriarum, quibus vineae cingebantur. Quem videns asina, junxit se parieti, et attrivit sedentis pedem. At ille iterum verberabat eam, et nihilominus Angelus [h.] Domini ad locum angustum transiens, ubi nec ad dexteram nec ad sinistram poterat deviare, obvius stetit. Cumque vidisset asina stantem Angelum [h.] Domini, cecidit sub pedibus sedentis, qui iratus vehementius cedebat fuste [h. baculo] latera ejus. C. LXIV. Aperuitque Dominus os asinae, et locuta est: Quid feci tibi? Cur percontis me ecce jam tertio? Respondit Balaam: Quia commeralisti, et illusisti mihi [h. Quia illusisti mihi]: utinam haberem gladium, ut te percererem [h. Si haberem gladium in manu mea, utique interficerem te]. Dixit asina: Nomen animal tuum sum, cui semper sedere consuevisi usque in presentem diem? Dic quid simile unquam fecerim tibi. At ille ait: Nunquam. Protinus aperuit Dominus oculos Balaam, et vidit Angelum [h.] Domini stantem in via, evaginato gladio, adoravitque eum pronus in terram [h. non habet, in terram]. Cui Angelus [h.] Domino: Cur, inquit, tertio verberas asinam tuam? Ego veni ut adversarer tibi, quia perversa est via tua, mihi que contraria, et nisi asina declinasset de via, dans locum resistenti, te occidisset, et illa viveret. Dixit Balaam: Peccavi, nesciens quod tu stares contra me, et nunc si displicet tibi ut vadam, revertar. Ait Angelus [h.] Domini: Vade cum istis, et cave ne aliud quam praecepero tibi loquaris. Ivit igitur cum principibus. Quod cum

(4) Samaritae legunt חוזות, « hhoth », id est, « visio », ut habetur in Latina versione textus Hebraeo-Samaritani. MART.

— Pro verbis « que in extremis regni ejus finibus erat », unum est, in Hebraeo חוזות « chuzoth », quod nisi valis pro nomine proprio accipere, recte interpretari licet, « platearum »: ut sensus sit venisse illos in urbem « platearum », id est, « frequentissi-

audisset Balac, egressus est in occursum ejus, in oppido Moabitarum, quod situm est in extremis finibus Arnon. Dixitque ad Balaam: Misi nuntios ut vocarem te: cur non statim venisti ad me? An quia mercedem adventui tuo reddere nequeo? Cui ille respondit: Ecce adsum: nunquid potero loqui aliud, nisi quod Deus posuerit in ore meo? Perrexerunt ergo simul, et venerunt in urbem, que in extremis (Husoth, que vertitur in Latinum, extrema) regni ejus finibus erat (4) [h. non habet, que in extremis finibus regni ejus erat. Sic habet: Et venerunt in urbem]. Cumque occidisset Balac boves et oves, misit ad Balaam et principes qui cum eo erant munera. Mane autem facti, duxit eum ad excelsum Baal, et intuitus est extremam partem populi.

Cap. XXIII. — Dixitque Balaam ad Balac: Edifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, ejusdemque numeri arietes. Cumque fecisset juxta sermonem Balaam, imposuerunt simul vitulum et arietem super aram. Dixitque Balaam ad Balac: Sta paulisper [h. non habet paulisper] juxta holocaustum tuum, donec vadam, si forte occurrat mihi Dominus, et quodcumque imperaverit, loquar tibi. Cumque abiisset velociter, occurrit ei Deus. Locutusque est ad eum Balaam: Septem, inquit aras crexi, et imposui vitulum et arietem desuper. Dominus autem posuit verbum in ore ejus, et ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris. Reversus invenit stantem Balac juxta holocaustum suum, et omnes principes Moabitarum: assumptaque parabola sua, dixit: De Aram adduxit me Balac rex Moabitarum, de montibus orientis: Veni, inquit, et maledic Jacob: propera, et detestatur Israel. Quomodo maledicam, cui non maledixit Deus? Qua ratione detester quem Dominus non detestatur? De summis silicibus video [h. video, et considero] eum, et de collibus considerabo illum. Populus solus habitabit, et inter gentes non reputabitur. Quis dinumerare possit pulverem Jacob, et nosse numerum stirpis Israel? Moriatur anima mea morte justorum, et

nam ». Concinunt et LXX qui *ἱσαλθων* interpretati sunt, quod est, « tabernaculorum », aut « diversoriorum », atque his simillimum. Noster cum Onkeloso legitur חוזות, « in finibus imperii sui ». Sunt autem et qui sentiant, mendose haberi in Hebraeo חוזות, pro חוזות, quam urbem Arcopolim putant: quibus ego nunquam assentiar.

fiant novissima mea horum similia. Dixitque Balac ad Balaam: Quid est hoc quod agis? Ut malediceris inimicis meis vocavi te [h. tui te]: et tu e contrario benedixisti eis. Cui ille respondit: Num aliud possum loqui, nisi quod jusserit Dominus? Dixit ergo Balac: Veni mecum in alterum locum unde partem Israelis videas, et totum videre non possis: inde maledicito ei. Cumque duxisset eum in locum sublimem, super verticem montis [h. non habet, montis] Phasga, edificavit Balaam septem aras, et impositis desuper vitulis atque arietibus (Vulg. vitulo et ariete), dixit ad Balac: Sta hic juxta holocaustum tuum, donec ego pergam obvius. Cui cum Dominus occurrisset, posuissetque verbum in ore ejus, ait: Revertere ad Balac, et hæc loqueris (Vulg. add. ei). Reversus invenit eum stantem juxta holocaustum suum, et principes Moabitarum cum eo. Ad quem Balac: Quid, inquit, locutus est Dominus? Et ille assumpta parabola sua, ait: Sta, Balac, et ausculta; audi, fili Sephor [h. Sta, Balac, et audi, ausculta, fili Sephor, eloquia mea]. Non est Deus quasi homo, ut mentiatur: nec ut filius hominis, ut mutetur. Dixit ergo, et non faciet? Locutus est, et non implebit? Ad benedicendum adductus sum (4), benedictionem prohibere non valeo [h. Ecce benedictiones accepi, a quibus prohiberi non valeo]. Non est idolum in Jacob, nec videtur simulacrum in Israel. Dominus Deus ejus cum eo est, et clangor victoriae regis in illo. Deus eduxit eum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Non est augurium in Jacob, nec divinatio in Israel. Temporibus suis dicitur Jacob et Israeli quid operatus sit Deus [h. quid operatur Deus]. Ecce populus ut leæna consurget, et quasi leo erigetur: non accubabit, donec devoret prædam, et occisorum sanguinem bibat. Dixitque Balac ad Balaam: Nec maledicas ei (Vulg. tac. ei), nec benedicas. Et ille ait: Nonne dixi tibi, quod quidquid mihi Dominus (Vulg. Deus) imperaret, hoc facerem? Et ait Balac ad eum: Veni et ducam te ad alium locum, si forte placeat Deo ut inde maledicas ei. Cumque duxisset eum super verticem mon-

tis Phohor, qui respicit solitudinem, dixit ei Balaam: Edifica mihi hic septem aras, et para totidem vitulos, ejusdemque numeri arietes. Fecit Balac ut Balaam dixerat: imposuitque vitulos et arietes per singulas aras.

Cap. XXIV. — Cumque vidisset Balaam quod placeret Domino, ut benediceret Israeli, nequam abijt ut ante perrexerat, ut augurium quaereret: sed dirigens contra desertum vultum suum, et elevans oculos vidit Israel in tentoriis commorantem per tribus suas, et irruente in se spiritu Dei, assumpta parabola, ait: Dixit Balaam filius Beor, dixit homo, cujus obturatus est oculus; dixit auditor sermonum Dei, qui visionem Omnipotentis intuitus est, qui cadit, et sic aperiantur oculi ejus. Quam pulchra tabernacula tua, Jacob, et tentoria tua, Israel! Tu valles nemorose, ut hori juxta fluvios irrigui, ut tabernacula que fixit Dominus, quasi cedri propter aquas. Fluet aqua de situla ejus, et semen illius erit in aquas multas. Tolletr propter Agag, rex ejus, et auferetur regnum illius. Deus eduxit eum de Ægypto, cujus fortitudo similis est rhinocerotis. Devorabit gentes hostes illius, ossaque eorum confringent, et perforabunt sagittis. Accubans dormivit ut leo, et quasi læna, quam suscitare nullus audebit. [h. Quis suscitabit eum?] Qui benedixerit tibi, erit et ipse benedictus: qui maledixerit tibi (Vulg. tac. tibi), in maledictionem reputabitur. Iratusque Balac contra Balaam, complois manibus, ait: Ad maledicendum inimicis meis vocavi te, quibus e contrario tertio benedixisti: revertere [h. fuge] ad locum tuum. Dereveram quidem magnifice honorare te, sed Dominus privavit te honore disposito. Respondit Balaam ad Balac: Nomen nuntius tuus, quos misisti ad me, dixi: Si dederit mihi Balac plenam domum suam argenti et auri, non potero prætere sermonem Domini Dei mei [h. non habet Dei mei], ut vel boni quid vel mali proferam ex corde meo: sed quidquid Dominus dixerit, hoc loquar? Veruntamen pergens ad populum meum, dabo consilium, quid populus tuus huic populo faciat extremo tempore. Sumpta igitur

— Urbans ms. « inductus sum »; que tantula lectionis diversitas, multi facienda est hic loci, ubi originales inter se textus discrepant, nec satis intelligitur, quo sensu nunc se dicat Balaam venisse ad benedicendum, cum ad maledicendum venisset.

(4) Variant hoc loco textus Hebraeus ac Samaritanus: legit Hebraeus *הנה בך לקחתי יגור*, « hinc barch laeahthi uberech », hoc est, « ecce benedicere accipi, et benedixit ». Samaritanus autem ita habet, *הנה יחוקל דובל הן*, « hen lebarech laeahthi; alacha », quod Latine vertunt: « ecce ad benedicendum assumptus sum, benedicam ». MART.

parabola, rursus ait: Dixit Balaam filius Beor; dixit homo, cuius obturatus est oculus; dixit auditor sermonum Dei, qui novit doctrinam Altissimi et visiones Omnipotentis videt, qui cadens apertus habet oculos. Videbo eum, sed non modo; intuebor illum, sed non prope [h. Video eum, sed non modo; considero illum, sed non prope]. Orietur stella ex Jacob, et consurget virga ex Israel, et percussit duces Moab, vastabitque omnes filios Seth. Et erit Idumaea possessio ejus: hereditas Seir cedet inimicis suis: Israel vero fortiter aget. De Jacob erit qui dominetur, et perdat reliquias civitatis. Cumque vidisset Amalec, assumens parabolam ait: Principium gentium Amalec, cuius extrema penduntur. Vidit quoque Cineum: et assumpta parabola ait: Robustum est quidem habitaculum tuum; sed si in petra posueris nidum tuum, et fueris electus de stirpe Cinei [librarium errore vitium inolevit, ut pro Cineo hic Cain scribatur], quando poteris permanere? Assur enim capiet te. Assumptaque parabola iterum locutus est: Heu, qui victurus est, quando ista faciet Deus? Venient in triferibus de Italia, superabunt Assyrios, vastabuntque Hebraeos, et ad extremum etiam ipsi peribunt. Surrexitque Balaam, et reversus est in locum suum: Balac quoque via, qua venerat, rediit.

T. XV. B. LVI. C. LXV. *Cap. XXV.* — Morabatur autem eo tempore Israel in Sethim, et fornicatus est populus cum filiabus Moab, quae vocaverunt eos ad sacrificia sua [h. ad sacrificia deorum suorum]. At illi comederunt et adoraverunt deos earum. Initiatusque est Israel Beel-Phehor, et iratus Dominus Israel [h. Adjunctusque est Israel]. (*Vulg. tac.* Israel), ait ad Mozen: Tolle cunctos principes populi, et suspende eos contra solem in patibulis: ut avertatur furor meus ab Israel. Dixitque Moses ad iudices Israel: Occidat unusquisque proximos suos, qui initiati [h. adjuncti] sunt Beel-Phehor. Et ecce unus de filiis Israel intravit coram fratribus suis ad scortum Madianitum, vidente Mose, et omni turba filiorum Israel, qui flebant ante fores tabernaculi. C. LXVI. Quod cum vidisset Phinees filius Eleazar filii Aaron sacerdotis, surrexit de medio multitudinis, et arrepto pugio, ingressus est post virum Israelitem in lupanar, et perdidit ambos simul, virum scilicet et mulierem, in locis genitalibus. Cessavitque plaga a filiis Israel, et occisi sunt viginti quatuor milia hominum. Dixitque Dominus ad Mozen:

Phinees filius Eleazar filii Aaron sacerdotis avertit iram meam a filiis Israel, quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse deleterem filios Israel in zelo meo. Idecirco loquere ad eum [h. non habet, ad eum]: Ecce do ei pacem foederis mei, et erit tam ipsi quam semini illius pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, et expiavit scelus filiorum Israel. Erat autem nomen viri Israelite, qui occisus est cum Madianitide, Zambrhi filius Salu, dux de cognatione et tribu Simeonis. Porro mulier Madianitis, quae pariter interfecta est, vocabatur Chozbi, filia Sur, principis nobilissimi Madianitarum. B. LVII. Locutusque est Dominus ad Mozen, dicens: Hoes vos sentiant Madianite, et percussite eos: quia et ipsi hostiliter egerunt contra vos, et deceperunt insidias per idolum Phehor, et Chozbi filiam ducis Madian sororem suam, quae percussa est in die plagae pro sacrilegio Phehor.

B. LVIII. C. LXVII. *Cap. XXVI.* — Postquam noxiorum sanguis effusus est, dixit Dominus ad Mozen, et Eleazarum filium Aaronis sacerdotem: Numerate omnem summam filiorum Israel a viginti annis et supra, per domos [h. per domos patrum suorum], et cognationes suas, cunctos qui possunt ad bella procedere. Locuti sunt itaque Mozes et Eleazar [h. Numeraverunt itaque Mozes et Eleazar] sacerdotes in campatribus Moab super Jordanem contra Jericho, ad eos qui erant a viginti annis et supra, sicut Dominus imperarat, quorum iste est numerus: Ruben primogenitus Israel. Hujus filius, Enoch, a quo familia Enochitarum: et Phallu, a quo familia Phalluitarum: et Ebron, a quo familia Ebronitarum: et Charmi, a quo familia Charmitarum. Haec sunt familiae de stirpe Ruben: quarum numerus inventus est, quadraginta tria milia et septingenti triginta. Filius Phallu, Eliab. Hujus filii, Namuel et Dathan, et Abiram. Isti sunt Dathan et Abiram principes populi, qui surrexerunt contra Mozen et Aaron in seditione Core, quando contra Dominum rebellaverunt, et aperiens terra os suum devoravit Core [h. deglutivit eos et Core], morientibus plurimis, quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros, factum est grande miraculum, ut, Core pereunte, filii illius non perirent [h. filii quoque Core non perierunt]. Filii Simeon per cognationes suas. Namuel, ab hoc familia Namuelitarum: Jamin, ab hoc familia Jaminitarum: Jachin, ab hoc familia Jachinitarum: Zare, ab

hoc familia Zareitarum: Saul, ab hoc familia Saulitarum. Haec sunt familiae de stirpe Simeon, quarum omnis numerus fuit, viginti duo milia ducenti. Filii Gad per cognationes suas: Sephon, ab hoc familia Sephonitarum: Aggi, ab hoc familia Aggitarum: Suni, ab hoc familia Sunitarum: Oni, ab hoc familia Ozuitarum: Heri, ab hoc familia Heritarum: Arod, ab hoc familia Aroditarum: Areli, ab hoc familia Arelitarum. Iste sunt familiae Gad, quarum omnis numerus fuit, quadraginta milia quingenti. Filii Juda, Her et Onan, qui ambo mortui sunt in terra Chanaan. Fueruntque filii Juda, per cognationes suas: Sela, a quo familia Selanitarum: Phares, a quo familia Pharesitarum: Zare, a quo familia Zareitarum. Porro filii Phares: Ebron, a quo familia Ebronitarum: et Amul, a quo familia Amulitarum. Iste sunt familiae Judae, quarum omnis numerus fuit, septuaginta sex milia quingenti. Filii Issachar, per cognationes suas: Thola, a quo familia Tholaitarum: Phua, a quo familia Phuitarum: Jasub, a quo familia Jasubitarum: Semron, a quo familia Semronitarum. Haec sunt cognationes Issachar, quarum numerus fuit sexaginta quatuor milia trecenti. Filii Zabulon per cognationes suas: Sared, a quo familia Sareditarum: Elon, a quo familia Elonitarum: Jalel, a quo familia Jalelitarum. Haec sunt cognationes Zabulon, quarum numerus fuit sexaginta milia quingenti. Filii Joseph per cognationes suas, Manasse et Ephraim. De Manasse ortus est Machir, a quo familia Machiritarum. Machir genuit Galaad, a quo familia Galaaditarum. Galaad habuit filios: Hiezer, a quo familia Hiezeritarum: et Helec, a quo familia Helecitarum: et Asriel, a quo familia Asrielitarum: et Sechem, a quo familia Sechemitarum: et Semida, a quo familia Semidaitarum: et Epher, a quo familia Epheritarum. Fuit autem Epher pater Salphaad, qui filios non habebat, sed tantum filias, quarum ista sunt nomina, Maala, et Noa, et Eglia, et Meleha, et Thersa. Haec sunt familiae Manasse, et numerus earum quinquaginta duo milia septingenti. Filii autem Ephraim per cognationes suas fuerunt hi: Suthala, a quo familia Suthalaitarum: Becher, a quo familia Becheritarum: Thahan, a quo fa-

milia Thahanitarum. Porro filius Suthala fuit Heran, a quo familia Heranitarum. Haec sunt cognationes filiorum Ephraim, quorum numerus fuit triginta duo milia quingenti. Isti sunt filii Joseph per familias suas. Filii Benjamin in cognationibus suis: Bale, a quo familia Baleitarum: Ashel, a quo familia Ashelitarum: Abiram, a quo familia Abiramitarum: Sephupham, a quo familia Sephuphamitarum (1): Hupham, a quo familia Huphamitarum. Filii Bale, Ard, et Naaman. De Ard familia Arditarum: Naaman de familia Naamitarum. Hi sunt filii Benjamin per cognationes suas, quorum numerus quadraginta quinque milia sexcenti. Filii Dan per cognationes suas: Suham, a quo familia Suhamitarum. Haec cognationes Dan per familias suas. Omnes fuere Suhamite, quorum numerus erat sexaginta quatuor milia quadraginti. Filii Azer per cognationes suas: Jemma, a quo familia Jemaitarum: Jesu, a quo familia Jesuitarum: Bria, a quo familia Briaitarum. Filii Bria: Heber, a quo familia Heberitarum: et Melchiel, a quo familia Melchielitarum. Nomen autem filie Aser fuit Sarah. Haec cognationes filiorum Aser, et numerus eorum quinquaginta tria milia quadringenti. Filii Nephthali per cognationes suas: Jasel, a quo familia Jaselitarum: Guni, a quo familia Gunitarum: Jezer, a quo familia Jezeritarum: Sellem, a quo familia Sellemitarum. Haec sunt cognationes filiorum Nephthali per familias suas, quorum numerus quadraginta quinque milia quadringenti. Ista est summa filiorum Israel, qui recensiti sunt, sexcenta milia et mille septingenti triginta. Locutusque est Dominus ad Mozen, dicens: Istis dividetur terra juxta numerum vocabulorum in possessiones suas. Pluribus majorem partem dabis, et paucioribus minorem: singulis, sicut unum recensiti sunt, traditur possessio: ita duntaxat ut sors terram tribus dividat et familiis. Quidquid sorte contigerit, hoc vel plures accipient, vel pauciores. B. LIX. C. LXIX. Hic quoque est numerus filiorum [h. non habet filiorum] Levi per familias suas: Gerson, a quo familia Gersonitarum: Caath, a quo familia Caathitarum: Merari, a quo familia Meraritarum. Haec sunt familiae Levi: familia Lobni, familia

(1) Excidit hic loci in Hebraeo unum פ . « phe », unde legitur « Sephuphamitarum », pro « Sephuphamitarum » juxta canonem Heb. veritatis. MAR. — Cum Vulgatis libris Urbinae ms. « Sapham », et

« Saphamitarum », Hebr. « Sephupham » quidem habet, non autem « Sephuphamitarum », sed tantum « Saphamitarum » juxta canonem Heb. veritatis. MAR. — Cum Vulgatis libris Urbinae ms. « Sapham », et

Hebroni, familia Maholi, familia Musi, familia Cori. At vero Caath genuit Amram, qui habuit uxorem Jochebed filiam Levi, quæ nata est ei in Ægypto. Hæc genuit Amram viro suo filios Aaron et Mosen, et Mariam sororem eorum. De Aaron nati sunt Nadab et Abiu, et Eleazar et Ithamar (1): quorum Nadab et Abiu mortui sunt, cum obtulissent ignem alienum coram Domino, fueruntque omnes [h. non habet] qui numerati sunt, viginti tria millia generis masculini, ab uno mense et supra: quia non sunt recensiti inter filios Israel, nec eis cum cæteris est data possessio. Hic est numerus filiorum Israel, qui descripti sunt a Mose et Eleazaro sacerdote, in campestribus Moab supra Jordanem contra Jericho. Inter quos nullus fuit eorum qui ante numerati sunt a Mose et Aaron in deserto Sinai. Prædixerat enim Dominus, quod omnes morerentur in solitudine. Nullusque remansit ex eis, nisi Caleb filius Jephone, et Josue filius Nun.

C. LXX, Cap. XXVII. — Accesserunt autem filie Salphaad, filii Ephraim, filii Galaad, filii Machir, filii Manasse, qui fuit filius Joseph, quarum sunt nomina, Maala, et Noa, et Egla, et Melcha, et Thersa. Steteruntque coram Mose et Eleazaro sacerdote, et cunctis principibus populi ad ostium tabernaculi foderis, atque dixerunt: Pater noster mortuus est in deserto, nec fuit in seditione, quæ concitata est contra Dominum sub Core, sed in peccato suo mortuus est: hic non habuit mares filios. Cur tollitur nomen illius de familia sua, quia non habuit filium? Date nobis possessionem inter cognatos [h. fratres] patris nostri. Retulitque Moses causam earum ad iudicium Domini [h. Retulitque causam earum coram Domino]. Qui dixit ad eum: Justam rem postulavit filiarum Salphaad; da eis possessionem inter cognatos [h. fratres] patris sui, et ei in hereditatem succedant. C. LXXI. Ad filios autem Israel loqueris hæc [h. non habet hæc]: Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam ejus transibit hereditas. Si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos. Quod si et fratres non fuerint, dabitur hereditatem fratribus patris ejus. Sin autem nec patros habuerit, dabitur hereditas his qui ei proximi sunt, eritque hoc filius Israel sanctum lege perpetua, sicut præcepit Dominus Mose [h. Eratque hoc filius Israel legitimum iudicium, sicut præcepit Dominus Mose]. C. LXXII. Dixit quoque Dominus ad Mosen:

(1) Lege Ithamar. Eorr.

Ascende in montem istum Abarim, et contemplantare inde terram quam daturus sum filiis Israel. Cumque videris eam, ibis et tu ad [h. colligeris] populum tuum, sicut iovit [h. collectus est] frater tuus Aaron: quia offendistis me in deserto Sin in contradictione multitudinis, nec sanctificare me voluistis coram eis super aquas. B. LX. Hæc sunt aque Contradictionis in Cades in deserto Sin. Cui respondit Moses [h. Et locutus est Moses coram Domino, dicens]: Provideat Dominus Deus spiritum omnium carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc; et possit exire, et intrare ante eos, et educere eos, vel introducere, ne sit populus Domini sicut oves absque pastore. C. LXXIII. Dixit Dominus ad eum: Tolle Josue filium Nun, virum in quo est spiritus, et pone manum tuam super eum. Qui stabit coram Eleazaro sacerdote et omni multitudine; et dabis ei præcepta, cunctis videntibus et parlem glorie tuæ, ut audiat eum omnis synagoga filiorum Israel. Pro hoc, si quid agendum erit, Eleazar sacerdos consulat Dominum [h. Coram Eleazaro sacerdote stabit, ut consulat eum in iudicio doctrinae coram Domino]. Ad verbum ejus egredietur, et ingredietur ipse, et omnes filii Israel cum eo, et cætera multitudo. Fecit Moses ut præceperat Dominus. Cumque tulisset Josue, statuit eum coram Eleazaro sacerdote et omni frequentia populi. Et impositis capiti ejus manibus, cuncta replicavit, quæ mandaverat Dominus.

T. XVI, B. LXI, C. LXXIV, Cap. XXVIII. — Dixit quoque Dominus ad Mosen: Præcipe filiis Israel, et dices ad eos: Oblationem meam et panes [h. Oblationem panis mei], et incensum odoris suavissimi offerte per tempora sua. Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis: Agnos anniculos immaculatos duos quotidie in holocaustum sempiternum; unum offeretis mane, et alterum ad vesperam; decimam partem ephi simile, quæ conspersa sit oleo purissimo, et habeat quartam partem hin. Holocaustum jure est quod obtulistis in monte Sinai in odorem suavissimum incensi Domini. Et libabitis vini quartam partem hin per agnos singulos in sanctuario Domini. Alterumque agnum similiter offeretis ad vesperam, juxta omnem ritum sacrificii matutini, et libamentorum ejus, oblationem suavissimi odoris Domino. C. LXXV. Die autem sabbati offeretis duos agnos anniculos immaculatos, et

duas decimas simile oleo conspersæ in sacrificio, et liba quæ rite funduntur per singula sabbata in holocaustum sempiternum. C. LXXVI. In calendis autem [id est, in mensium exordiis] offeretis holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos septem immaculatos, et tres decimas simile oleo conspersæ in sacrificio per singulos vitulos: et duas decimas simile oleo conspersæ per singulos arietes: et decimam et decimam (1) simile ex oleo in sacrificio per agnos singulos [h. et singulas decimas simile oleo conspersæ in sacrificio per agnos]. Holocaustum suavissimi odoris atque incensi est Domino. Libamenta autem vini, quæ per singulas fundenda sunt victimas, ista erunt: media pars hin per singulos vitulos, tertia per arietem, quarta per agnum. Hoc erit holocaustum per omnes menses, qui sibi anno verente succedunt. Hircus quoque offeretur Domino pro peccatis in holocaustum sempiternum cum libamentis suis. B. LXII, C. LXXVII. Mense autem primo, quarta decima die mensis, phase Domini erit [h. non habet erit], et quinta decima die solemnitas: septem diebus vespentur azyms. Quarum dies primo venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea [h. non habet in ea]. Offeretisque incensum holocaustum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem, et sacrificia singulorum ex simila, quæ conspersa sit oleo, tres decimas per singulos vitulos, et duas decimas per arietem, et [h. similiter hic] decimam decimam per agnos singulos, id est, per septem agnos. Et hircum pro peccato unum, ut expietur pro vobis, præter holocaustum matutinum quod semper offeretis. Ita facietis per singulos dies septem dierum in fomitem ignis, et in odorem suavissimum Domino, qui surget de holocausto, et de libationibus singulorum. Dies quoque septimus celeberrimus et sanctus erit vobis; omne opus servile non facietis in eo [h. non habet in eo]. B. LXIII, C. LXXVIII. Dies etiam primitivorum, quando offeretis novas fruges Domino, expletis hebdomadibus, venerabilis et sancta erit: omne opus servile non facietis in ea [h. non habet in ea]. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento duos, arietem unum, et agnos anniculos immaculatos septem:

atque in sacrificiis eorum simile oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, per arietes duas, per agnos [h. hic et supra] decimam decimam, qui simul sunt agni septem; hircum quoque unum [Vulg. tac. unum], qui maclatur [h. qui maclatur non habet] pro expiatione: præter holocaustum sempiternum et liba ejus. Immaculata offeretis omnia cum libationibus suis.

B. LXIV, C. LXXIX, Cap. XXIX. — Mensis etiam septimi prima dies venerabilis et sancta erit vobis. Omne opus servile non facietis in ea, quia [h. non habet in ea quia] dies clangoris est [dies clangoris erit vobis] et tubarum. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem, et in sacrificiis eorum, simile oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, unam decimam per agnum, qui simul sunt agni septem: et hircum pro peccato, qui offertur in expiationem populi, præter holocaustum calendarum cum sacrificiis suis, et holocaustum sempiternum cum libationibus solitis. Eisdem ceremoniis offeretis in odorem suavissimum incensum Domino. C. LXXX. Decima quoque dies mensis hujus septimi erit vobis sancta atque venerabilis, et affligetis animas vestras: omne opus servile non facietis in ea [h. non habet in ea]. Offeretisque holocaustum Domino in odorem suavissimum, vitulum de armento unum, arietem unum, agnos anniculos immaculatos septem, et in sacrificiis eorum, simile oleo conspersæ tres decimas per singulos vitulos, duas decimas per arietem, decimam decimam per agnos singulos [h. singulas decimas per singulos agnos], qui sunt simul septem agni: et hircum pro peccato, absque his quæ offerri pro delicto solent in expiationem, et holocaustum sempiternum, cum sacrificio et libationibus eorum. Quinta decima vero die mensis septimi, quæ vobis sancta erit atque venerabilis, omne opus servile non facietis in ea [h. non habet in ea], sed celebrabitis solemnitatem Domino septem diebus. C. LXXXI. Offeretisque holocaustum in odorem suavissimum Domino, vitulos de armento tredecim, arietes duos, agnos anniculos quatuordecim immaculatos: et in libamentis eorum, simile oleo conspersæ tres decimas per vitulos singulos, qui sunt simul

(1) Docet echolion legendum esse hoc loco ut supra ad versum 13, « et singulas decimas, etc. » MART.